

مدیریت ورزشی _ تابستان ۱۳۹۹
دوره ۱۲، شماره ۲، ص: ۳۸۴ - ۳۶۹
تاریخ دریافت: ۹۷ / ۰۶ / ۱۹
تاریخ پذیرش: ۹۷ / ۱۲ / ۱۷

طراحی الگوی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری بانوان از فعالیت‌های ورزشی با استفاده از تکنیک (DEMATEL)

الهه حسینی^{۱*} - فرزاد فرزاد^۲ - سیدرضا حسینی نیا^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران ۲. دانشیار دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران
۳. استادیار دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران

چکیده

هدف اصلی این پژوهش استفاده از تکنیک دیمتل برای طراحی الگوی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری بانوان از فعالیت‌های ورزشی بود. این تحقیق کاربردی است و به روش آمیخته اکتشافی و در دو مرحله کیفی و کمی انجام گرفته است. در مرحله کیفی، نمونه آماری شامل ۳۳ نفر از بانوان کل کشور بود که فعالیت‌های ورزشی سازمان‌یافته خود را حداقل برای مدت زمان یک سال ترک کرده و از طریق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده بودند. در مرحله کمی نیز نمونه آماری شامل ۱۵ نفر از مسئولان ورزش بانوان، متخصصان علوم ورزشی با حداقل پنج سال سابقه مربیگری و استادان دانشگاهی در رشته مدیریت بودند که به روش هدفمند انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختارمند بود و در بخش کمی از پرسشنامه محقق ساخته‌ای استفاده شد که عوامل آن از طریق مطالعه بخش کیفی استخراج شده بود. نتایج پژوهش در الگوی به‌دست‌آمده نشان داد عوامل محیطی و عوامل مدیریتی تأثیرگذار یعنی علت و عوامل فردی، عوامل بین‌فردی و کیفیت خدمات تأثیرپذیر یعنی معلول هستند. همچنین نتایج نشان داد که عوامل فردی مشکل اصلی برای کناره‌گیری بانوان از ورزش است و عوامل مدیریتی و تا حدودی عوامل محیطی می‌تواند به حل مشکل عوامل فردی کمک کند.

واژه‌های کلیدی

الگو، تکنیک دیمتل، عوامل فردی، عوامل بین‌فردی، عوامل محیطی.

مقدمه

امروزه با توسعه صنعت و پیشرفت فناوری، اوقات فراغت و ایام بیکاری انسان‌ها روزبه‌روز رو به فزونی است و در راستای تأثیرگذاری بر حوزه‌های تعلیم و تربیت در جوامع پیشرفته و در حال توسعه جایگاه والایی پیدا کرده است، تا جایی که عده‌ای از روان‌شناسان و جامعه‌شناسان، برنامه‌ریزی و مدیریت متفکرانه در این ایام را رمز موفقیت و کلید دستیابی به هدایت و رهبری هدفمند رفتارها و کردارهای اقشار مختلف جامعه و در عین حال، تأمین یکی از اساسی‌ترین نیازهای زیستی انسان امروزی ذکر کرده‌اند (۱).

با مطرح شدن موضوعی به نام اوقات فراغت، دامنه گسترده و ابعاد گوناگونی از زمینه‌های فعالیت متفرقه به‌جز کار و مشغله‌های روزانه پیش روی افراد گذاشته می‌شود (۲)، که ورزش یکی از این فعالیت‌هاست. در عصر حاضر، ورزش و فعالیت بدنی یکی از شیوه‌هایی است که می‌تواند در اوقات فراغت و ایام بیکاری مردم انجام پذیرد و تا حدودی از آثار و عوارض سوء سبک‌های نوین زندگی بکاهد (۱). صاحب‌نظران معتقدند اگر جامعه‌ای افراد خود را به ورزش ترغیب کند، در واقع به افزایش عزت‌نفس و سلامت جسمی و روحی افراد خود کمک کرده است (۳). از این رو ورزش به‌عنوان پدیده پیچیده اجتماعی در سال‌های اخیر مورد توجه محققان و دولت‌ها قرار گرفته است و دولت‌ها در روند برنامه‌ریزی، نظارت، و پیشرفت تجارب اوقات فراغت، به توسعه تفریح و بازی‌های فعال به‌عنوان بازدارنده‌های بیماری و امراض مرتبط می‌نگرند و برای آن سرمایه‌گذاری می‌کنند (۴)، به‌طوری‌که انجام فعالیت‌های ورزشی به شیوه‌ای استاندارد، به‌منظور ارتقای سلامت فردی و کیفیت زندگی تبدیل شده‌اند.

این موضوع به‌ویژه در مورد بانوان، به‌عنوان بخشی از جامعه که در دامن خود نسل‌های بعدی را تربیت می‌کنند، کاملاً محسوس است (۵). در طول بیست سال گذشته، در ورزش زنان انقلابی واقعی به‌وجود آمده است. همزمان با بالا رفتن منحنی میزان تحصیلات و اشتغال زنان در جامعه، حضور زنان ورزشکار در صحنه‌های مختلف ورزشی و بین‌المللی نیز افزایش یافته است و توجه به ورزش، جزو لاینفک نهضت زنان به‌شمار می‌رود (۶، ۷). تحسین‌ها و ستایش‌های اجتماعی، برنامه‌های حمایتی مناسب و تنوع جوایز روحی-روانی، هیجانی و مالی به کیفیت و کمیت شرکت زنان و به‌طور کلی به کیفیت ورزش بانوان افزوده است (۷)، به‌طوری‌که در مقایسه با گذشته، ورزش زنان پیشرفت‌های خوبی داشته است، مانند تصویب قانون عدم تبعیض زن و مرد در برنامه‌های آموزشی ورزشی در آمریکا، افزایش تعداد زنان تصمیم‌گیرنده در سازمان‌های ورزشی کشورهای مختلف، افزایش بودجه‌های مربوط به ورزش زنان، برتری زنان در بعضی از رشته‌های ورزشی و افزایش قراردادهای و رویدادهای ورزشی زنان با شرکت‌ها (۸).

با وجود این پیشرفت‌ها و افزایش مشارکت بانوان در فعالیت‌های ورزشی، باید توجه داشت که مسیر ورزش بانوان به‌هیچ‌وجه مسیری هموار و یک‌منحنی همیشه در حال پیشرفت نیست، بلکه مسیری است که با موانع و افت‌وخیزهای زیادی احاطه شده است (۷). براساس آمار منتشرشده توسط مرکز امور مشارکت زنان، تاکنون که هزاره سوم آغاز شده است، همچنان درصد حضور بانوان در فعالیت‌های ورزشی در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که دوری از فعالیت‌های ورزشی در میان زنان شایع‌تر از مردان است (۹) و نرخ آمار ترک ورزش در آنها همچنان چشمگیر است.

عوامل خارجی بسیاری می‌تواند در سطح مشارکت بانوان در ورزش تأثیرگذار باشد؛ این عوامل وضعیت خانوادگی و اجتماعی را شامل می‌شود و از طرفی عوامل زیادی هم در خود ورزش وجود دارد که می‌تواند مانع مشارکت بانوان در فعالیت‌های ورزشی شود. برای نمونه نبود مربیان ماهر، نبودن محیط امن و دوستانه ورزشی (۱۰)، اما با وجود موانعی که برای مشارکت بانوان در ورزش وجود دارد، باز هم عوامل مختلفی در گرایش و مشارکت آنها در ورزش مؤثر بوده‌اند. تحقیقات نشان می‌دهد بانوانی که به فعالیت‌های ورزشی می‌پردازند، معمولاً به‌منظور کسب سلامتی، اندامی متناسب، پذیرش اجتماعی، مشارکت‌های اجرایی و لذت بردن به فعالیت‌های ورزشی رو می‌آورند (۱۱-۱۳). از دیگر عواملی که موجب جذب بانوان به ورزش می‌شود، می‌توان به تلاش رسانه‌ها، فرهنگ‌سازی ورزش، تأیید بزرگان دینی و تربیتی، آگاهی‌سازی‌های علمی، افزایش تعداد مربیان و قهرمانان ملی و باشگاه‌های ویژه بانوان اشاره کرد. با وجود این نیروهای محرک برای جذب بانوان به‌نظر می‌رسد که باز هم درصد زیادی از بانوان پس از حضور در برنامه‌های ورزشی، از ورزش کناره‌گیری می‌کنند.

اصطلاح ترک یا کناره‌گیری از ورزش، اصطلاحی است که در این تحقیق برای توصیف بانوان ورزشکارانی استفاده می‌شود که ورزش را ترک کرده‌اند. بسیاری از تحقیقات در علوم دیگر از واژگان دیگری از جمله نوسانات، فرسودگی شغلی، خروج^۴ و بازنشستگی^۵ برای توصیف این پدیده استفاده می‌کنند (۱۰). پدیده نوسانات در ورزش حاکی از انتقال ورزشکار از یک ورزش به نوع دیگری از ورزش است. پدیده فرسودگی شغلی در ورزش به ورزشکارانی اشاره دارد که به‌دلیل فشار جسمی و روانی

1. Dropping out of Sports
2. Fluctuation
3. Burnout
4. Withdrawal
5. Retirement

بیش از حد، از خستگی عاطفی و استرس رنج می‌برند. این شرایط به ایجاد نگرش منفی نسبت به ورزش و در نهایت ترک ورزش منجر می‌شود. پدیده بازنشستگی در ورزش نیز به ورزشکارانی اشاره دارد که به صورت داوطلبانه، یا به دلیل رسیدن به اهداف ورزشی خود یا رسیدن به سن خاص، ورزش را ترک می‌کنند (۱۰) که در این تحقیق اصطلاح ترک ورزش شامل تمام شرایط گفته شده می‌شود.

مطالعات در ورزش نشان می‌دهد که افراد به دلایل متفاوتی ورزش و فعالیت‌های بدنی را ترک می‌کنند. برخی افراد به تلاش‌های ورزشی خود ادامه می‌دهند، اما نوع فعالیت ورزشی خود را تغییر می‌دهند؛ برخی افراد به دلیل نارضایتی و تجارب منفی ورزش را کنار می‌گذارند، خشونت و آسیب در ورزش یا ترس و اضطراب ناشی از شکست از جمله دلایل دیگر کناره‌گیری از ورزش است (۱۱). از این رو مسائل زیادی می‌تواند آنها را از پرداختن به فعالیت‌های ورزشی بازدارد و موجب کناره‌گیری آنان شود. در این زمینه تحقیقات مختلفی انجام گرفته است که در ادامه به آن اشاره خواهیم کرد.

کران و تمپل^۱ (۲۰۱۶) با مطالعه‌ای در خصوص عوامل مربوط به ترک ورزش در کودکان و نوجوانان بیان داشتند که اغلب عوامل گزارش شده برای ترک ورزش مربوط به عوامل فردی و بین فردی است. شایع‌ترین محدودیت بین فردی، فشار از طرف همسالان، خانواده و مربی برای اجرای فعالیت‌های دیگر بود و شایع‌ترین محدودیت فردی، درک نوجوانان از توانایی و عملکرد خود بود. محدودیت‌های ساختاری کمتر گزارش شده بود و بیشتر مربوط به کمبود زمان، هزینه‌های مشارکت و صدمات حاصل از ورزش بود. در بررسی‌های انجام گرفته در این پژوهش مروری تنها ۱۱ درصد مطالعات بر روی زنان بود (۱۴). کران و تمپل (۲۰۱۵) با مروری نظام‌مند بر روی ترک فعالیت‌های ورزشی سازمان‌یافته در میان کودکان و جوانان بیان داشتند که محدودیت‌های فردی و بین فردی نسبت به عوامل ساختاری با ترک ورزش ارتباط بیشتری دارند. عوامل بسیاری در ترک ورزش مؤثرند که به پنج بخش اصلی شامل فقدان لذت، درک از عدم شایستگی، فشارهای اجتماعی، اولویت‌های رقابتی و عوامل فیزیکی (بلوغ و صدمات) تقسیم می‌شوند (۱۱). گردن ریچارد^۲ (۲۰۱۲) طی مطالعه‌ای بر روی بازیکنان راگبی که این ورزش را ترک کرده بودند، بیان داشت دلایل اصلی ترک ورزش عبارت‌اند از آسیب، از بین رفتن تیم به دلیل تغییر در اعضای تیم و کاهش شور و شوق در ورزش و نادیده گرفته شدن جنب‌وجوش اجتماعی در ورزش (۱۵). لپیر^۳ (۲۰۰۹)

-
1. Crane & Temple
  2. Gordon Gichards
  3. Lepir

با مطالعه‌ای در خصوص دلایل خروج از ورزش بیان داشت از جمله دلایل مهم ورزشکاران برای خروج از ورزش، علاقه به فعالیت‌های دیگر، نارضایتی از مربی یا باشگاه و مشکلات مالی بود (۱۶). مولینرو^۱ و همکاران (۲۰۰۶) طی مطالعه‌ای بر روی ۵۶۱ مرد و زن دریافتند که مهم‌ترین دلایل ترک ورزش، در اولویت قرار گرفتن فعالیت‌های دیگر، دوست نداشتن مربی، درک شکست و نبود فضای تیمی در ورزش بودند. نتایج همچنین نشان داد که دلایل ترک ورزش در مردان بیشتر مربوط به تأثیر دیگران برای مشارکت بود، درحالی‌که این دلیل در بین زنان جایگزین کردن فعالیت‌های دیگر به جای مشارکت در ورزش بود (۱۷). احسانی (۲۰۰۷) طی مطالعه‌ای در خصوص سطح مشارکت بانوان در فعالیت‌های ورزشی و محدودیت‌های اوقات فراغت بیان داشت که از جمله عوامل بازدارنده بانوان برای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی شامل کمبود وقت، فقدان پول، حمل‌ونقل، بی‌علاقگی، ناآگاهی، عدم مهارت و توانایی، و مشکلات سلامت و تناسب‌اندام بود (۱۸). بارتون و مارتنز^۲ (۱۹۸۶) طی مطالعه‌ای بر روی کودکان کشتی‌گیر که این ورزش را ترک کرده بودند، بیان داشتند درک افراد از ناتوانی خود، تجربه بردوباخت و انتظارات زیاد برای برد از جمله دلایل ترک ورزش بود (۱۹).

طی بررسی‌های انجام‌گرفته در مطالعات داخلی، تحقیقی در زمینه عوامل مؤثر بر ترک ورزش انجام نگرفته است. بیشتر تحقیقات داخلی تمرکز خود را بر موانع مشارکت قرار داده‌اند که البته به‌نظر می‌رسد می‌تواند برای بررسی ترک ورزش مفید باشد، اما مستقیماً به این هدف نپرداخته‌اند. در همین زمینه مطالعات نشان دادند که عواملی همچون نبود ورزش‌های متنوع و مورد علاقه (قهرمان تبریزی و رضوی محمودآبادی، ۱۳۹۴)، نبود امکانات و تسهیلات ورزشی مانند عدم دسترسی به امکانات و تجهیزات، کمبود و گرانی وسایل ورزشی، نامناسب بودن زمان باشگاه و غیره (قهرمان تبریزی و رضوی محمودآبادی، ۱۳۹۴؛ روزبهانی و همکاران، ۱۳۹۳؛ نظریان مادوانی و رضانی، ۱۳۹۲؛ سلطانی کلوانق، ۱۳۹۲؛ آقایی و فتاحیان، ۱۳۹۱)، فقدان برنامه‌ریزی مناسب برای فعالیت‌های ورزشی (قهرمان تبریزی و رضوی محمودآبادی، ۱۳۹۴)، بی‌توجهی مسئولان به ورزش مانند عدم سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان، عدم حمایت مراکز آموزشی، عدم اطلاع‌رسانی و غیره (مومنی و همکاران، ۱۳۹۳؛ نظریان مادوانی و رضانی، ۱۳۹۲)، عدم سرمایه‌گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان (مومنی و همکاران، ۱۳۹۳)، عوامل شخصی و اجتماعی مانند تفکرات تبعیض جنسیتی، نبود الگوی ورزشی موفق و مشوق در جامعه، عدم حمایت رسانه‌های

-
1. Molinero
  2. Burton & Martens

جمعی، ناتوانی جسمی، کمبود علاقه، خجالتی بودن، عدم خودباوری و غیره (روزبهبانی و همکاران، ۱۳۹۳؛ موتمنی و همکاران، ۱۳۹۳؛ سلطانی کلوانق، ۱۳۹۲؛ آقایی و فتاحیان، ۱۳۹۱؛ وفایی مقدم و همکاران، ۱۳۹۳)، موانع خانوادگی مانند ورزش نکردن اعضای خانواده، ترس والدین از افت تحصیلی، مراقبت از فرزندان، مخالفت والدین و غیره (سلطانی کلوانق، ۱۳۹۲)، سلامتی (روزبهبانی و همکاران، ۱۳۹۳)، عوامل اقتصادی (روزبهبانی و همکاران، ۱۳۹۳، موتمنی و همکاران ۱۳۹۳)، کمبود وقت و زمان (روزبهبانی و همکاران، ۱۳۹۳؛ موتمنی و همکاران، ۱۳۹۳؛ سلطانی کلوانق، ۱۳۹۲)، عدم فرهنگ‌سازی کافی مانند وجود فرهنگ مردم‌محوری، رعایت شئون اسلامی، ترس از آسیب به اعتقادات مذهبی و غیره (موتمنی و همکاران، ۱۳۹۳؛ نظریان مادوانی و رضانی، ۱۳۹۲؛ سلطانی کلوانق، ۱۳۹۲) موانع مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی تفریحی است، هرچند برخی از این عوامل با عناوین متفاوتی، به عوامل مشابه اشاره می‌کنند.

اگرچه گزارش مشخصی درباره آمار و میزان ترک ورزش در کشور - چه در مردان و چه درباره زنان - یافت نشده است، با توجه به گزارش کشورهای خارجی، در خصوص آمار و مسیر ترک ورزش افراد، به نظر می‌رسد شرایط مشابهی برای کشور ما نیز وجود داشته باشد.

مشاهدات عینی، تجارب مربیان نخبه، عدم ازدحام ورزشکار در باشگاه‌های ورزشی، خالی ماندن ظرفیت اماکن ورزشی مختلف کشور به‌ویژه در بخش بانوان و غیره، همه نشان از عدم مشارکت و نیز ترک ورزش بانوان دارند؛ از این رو باید برای شناسایی و رفع عوامل آن اقدام کرد. بنابراین در این تحقیق سعی شده است تا الگوی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری بانوان از فعالیت‌های ورزشی طراحی شود تا از این طریق بتوان مشارکت بانوان در عرصه‌های ورزشی و فعالیت‌های بدنی را تداوم بخشید و دلایل کناره‌گیری آنان از ورزش را تا حد امکان از بین برد.

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر کاربردی است و به روش آمیخته اکتشافی در دو مرحله کیفی و کمی انجام گرفته است. در مرحله کیفی، هدف شناسایی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری بانوان بالای ۱۸ سال ایران از فعالیت‌های ورزشی بود. این مرحله از تحقیق، از طریق مصاحبه نیمه‌ساختارمند در بین بانوانی انجام گرفت که ورزش سازمان‌یافته خود را حداقل برای مدت زمان یک سال ترک کرده بودند. از آنجا که در مطالعات کیفی نمونه‌گیری با رسیدن به اشباع نظری پایان می‌یابد، تعداد نمونه در این بخش شامل ۳۳ نفر بود که

به‌صورت هدفمند از نوع گلوله‌برفی انتخاب شدند. همچنین مصاحبه‌ها در شهرهای اصفهان، سمنان، ساری، تهران، مشهد، تبریز و بوشهر که به‌صورت تصادفی ساده در بخش‌های شمالی، جنوبی، شرقی، غربی و مرکزی کشور انتخاب شده بودند، انجام گرفت. در این بخش پنج عامل فردی، بین‌فردی، کیفیت خدمات، عوامل محیطی و عوامل مدیریتی به‌عنوان عوامل مؤثر بر کناره‌گیری بانوان از ورزش شناسایی شدند.

در مرحله کمی، هدف طراح الگوی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری بانوان از فعالیت‌های ورزشی بود. ابزار گردآوری اطلاعات در این مرحله، پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای بود که در آن عوامل شناسایی‌شده در مرحله کیفی به‌صورت زوجی و براساس طیف ارزش‌گذاری دیمتل (صفر تا ۴) مقایسه شدند. نمونه آماری در این مرحله شامل ۱۵ نفر خبره متشکل از مسؤلان ورزش بانوان، متخصصان علوم ورزشی با حداقل پنج سال سابقه مربیگری و استادان دانشگاهی در رشته مدیریت ورزشی بودند (از آنجا که در روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره، از خبرگان نظرخواهی می‌شود، استفاده از نظر تعداد کمی از خبرگان مسلط بر موضوع، اعتبار پژوهش را تضمین می‌کند (۲۶)) که به روش هدفمند انتخاب شدند. در این مرحله برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش دیمتل استفاده شد که از تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره است. این تکنیک که از انواع روش‌های تصمیم‌گیری براساس مقایسه‌های زوجی است، برای اولین بار در مرکز تحقیقات ژنو^۱ در بین سال‌های ۱۹۷۲ تا ۱۹۷۶ معرفی شد (۲۶). تکنیک دیمتل براساس تئوری گراف بنا نهاده شده و به ما کمک می‌کند تا مسائل را به شکل بصری برنامه‌ریزی و حل کنیم. بنابراین، ممکن است عوامل مرتبط با مسئله را در جهت درک بهتر روابط بین متغیرها به گروه‌های علت و معلولی تقسیم کند. این متدولوژی ارتباط بین متغیرها را تأیید کرده و با ایجاد یک گراف جهت‌دار، به نشان دادن ارتباط بین متغیرها کمک می‌کند (۲۶).

به‌منظور روایی صوری^۲ پرسشنامه طراحی‌شده در بخش کمی از نظرهای ۵ نفر از استادان مسلط بر روش دیمتل، از جمله ۴ نفر از استادان مدیریت ورزشی و ۱ نفر از استادان مهندسی صنایع کمک گرفته شد. به‌منظور تعیین پایایی ابزار تحقیق نیز از فرمول زیر استفاده شد:

$$\frac{1}{n(n-1)} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n \frac{|g_c^{ijp} - g_c^{ij(p-1)}|}{g_c^{ijp}}$$

1. Science and Human Affairs Program of Battelle
2. Face Validity

در این پژوهش میزان پایایی ۰/۰۳۲ به دست آمد و چون این مقدار از ۰/۰۵ کمتر است، یعنی ماتریس تصمیم از پایایی خوبی برخوردار و سازگار است (۲۶). به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اکسل و مطابق با گام‌های روش دیمتل شامل ساخت ماتریس نظرسنجی، ساخت ماتریس تصمیم‌گیری اولیه و محاسبه آن، استخراج ماتریس کامل اثر مستقیم و غیرمستقیم، تعیین ارزش آستانه و رسم نقشه اثر-ارتباط استفاده شد.

نتایج و یافته‌ها

ترک فعالیت‌های ورزشی توسط بانوان از عوامل مختلفی نشات می‌گیرد، که منطبق و چارچوب ذهنی بانوان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این پژوهش از نظرهای ۱۵ خبره ورزشی استفاده شد که در ادامه یافته‌های توصیفی مرتبط با این گروه خبره ارائه خواهد شد.

جدول ۱. توزیع گروه خبره در پژوهش

معیار	زیرمعیارها	فراوانی	فراوانی درصدی
جنسیت	زن	۹	۶۰ درصد
	مرد	۶	۴۰ درصد
سن	۲۰ تا ۳۰ سال	۳	۲۰ درصد
	۳۰ تا ۴۰ سال	۷	۴۶/۶۷ درصد
	۴۰ تا ۵۰ سال	۳	۲۰ درصد
	بالتر از ۵۰ سال	۲	۱۳/۳۳ درصد
تحصیلات	فوق لیسانس	۴	۲۶/۶۷ درصد
	دکتری و بالاتر	۱۱	۷۳/۳۳ درصد
شغل	مربی	۴	۲۶/۶۷ درصد
	مسئول ورزشی	۲	۱۳/۳۳ درصد
	عضو هیأت علمی دانشگاه	۹	۶۰ درصد
سابقه کاری	۱۰ تا ۵ سال	۷	۴۶/۶۷ درصد
	۱۵ تا ۱۰ سال	۳	۲۰ درصد
	۱۵ تا ۲۰ سال	۲	۱۳/۳۳ درصد
	۲۰ تا ۲۵ سال	۲	۱۳/۳۳ درصد
	بالای ۲۵ سال	۱	۶/۶۸ درصد

در ادامه به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش براساس گام‌های تکنیک دیمتل اقدام شد. گام اول: ماتریس تأثیر مستقیم زیرمعیارها که براساس ادغام ماتریس گروه خبره ایجاد شده بود، نرمال شد.

جدول ۲. ماتریس نرمال

ماتریس نرمال	A1	A2	A3	B4	B5	B6	B7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	D14	D15	D16	E17	E18	E19	E20	E21	
A1	0.000	0.081	0.062	0.060	0.066	0.059	0.023	0.017	0.031	0.035	0.051	0.053	0.024	0.015	0.045	0.040	0.033	0.018	0.025	0.039		
A2	0.056	0.000	0.051	0.042	0.044	0.040	0.047	0.022	0.050	0.021	0.040	0.045	0.031	0.015	0.027	0.034	0.024	0.030	0.022	0.035		
A3	0.063	0.059	0.000	0.053	0.061	0.062	0.061	0.028	0.025	0.042	0.040	0.046	0.045	0.034	0.011	0.050	0.038	0.035	0.024	0.036	0.041	
B4	0.045	0.028	0.048	0.000	0.054	0.054	0.068	0.036	0.030	0.023	0.021	0.018	0.022	0.022	0.008	0.039	0.031	0.018	0.025	0.040	0.031	
B5	0.042	0.027	0.045	0.045	0.000	0.043	0.044	0.031	0.024	0.029	0.028	0.027	0.024	0.016	0.026	0.028	0.034	0.019	0.028	0.045	0.022	
B6	0.052	0.027	0.054	0.045	0.045	0.000	0.050	0.029	0.019	0.018	0.016	0.021	0.036	0.013	0.008	0.034	0.021	0.021	0.019	0.030	0.025	
B7	0.050	0.021	0.053	0.062	0.050	0.058	0.000	0.030	0.025	0.017	0.015	0.017	0.016	0.017	0.007	0.035	0.029	0.021	0.029	0.031	0.025	
C8	0.027	0.036	0.035	0.029	0.024	0.033	0.024	0.000	0.054	0.041	0.036	0.040	0.039	0.040	0.017	0.023	0.034	0.036	0.042	0.044	0.044	
C9	0.031	0.022	0.046	0.024	0.034	0.025	0.024	0.061	0.000	0.047	0.046	0.054	0.053	0.052	0.020	0.013	0.039	0.038	0.052	0.033	0.035	
C10	0.034	0.051	0.038	0.017	0.021	0.018	0.017	0.036	0.046	0.030	0.024	0.052	0.053	0.021	0.010	0.013	0.025	0.022	0.031	0.033	0.033	
C11	0.035	0.023	0.041	0.025	0.025	0.023	0.021	0.044	0.048	0.048	0.030	0.053	0.058	0.053	0.013	0.031	0.044	0.035	0.039	0.053	0.043	
C12	0.047	0.050	0.052	0.031	0.029	0.027	0.027	0.031	0.050	0.053	0.040	0.000	0.050	0.038	0.010	0.030	0.038	0.033	0.031	0.042	0.038	
C13	0.054	0.051	0.057	0.031	0.023	0.040	0.029	0.025	0.053	0.058	0.044	0.064	0.000	0.033	0.008	0.033	0.033	0.033	0.024	0.027	0.042	0.044
D14	0.045	0.048	0.048	0.021	0.021	0.021	0.021	0.034	0.047	0.025	0.034	0.033	0.036	0.000	0.015	0.031	0.025	0.028	0.029	0.021	0.036	
D15	0.038	0.036	0.038	0.012	0.019	0.016	0.012	0.052	0.029	0.036	0.033	0.022	0.019	0.040	0.000	0.024	0.024	0.022	0.029	0.038	0.038	
D16	0.058	0.033	0.063	0.043	0.054	0.051	0.057	0.035	0.034	0.029	0.045	0.036	0.039	0.044	0.008	0.000	0.050	0.050	0.047	0.028	0.045	
E17	0.045	0.028	0.053	0.028	0.033	0.031	0.031	0.045	0.041	0.044	0.056	0.053	0.052	0.031	0.015	0.038	0.000	0.044	0.046	0.047	0.040	
E18	0.051	0.019	0.058	0.033	0.034	0.040	0.038	0.038	0.055	0.040	0.040	0.036	0.038	0.041	0.011	0.047	0.044	0.000	0.045	0.030	0.030	
E19	0.048	0.041	0.053	0.047	0.050	0.036	0.040	0.057	0.052	0.045	0.056	0.052	0.046	0.047	0.017	0.050	0.057	0.058	0.000	0.042	0.051	
E20	0.033	0.027	0.047	0.041	0.051	0.040	0.041	0.054	0.046	0.044	0.051	0.047	0.031	0.021	0.013	0.027	0.041	0.027	0.000	0.038	0.038	
E21	0.057	0.046	0.057	0.042	0.040	0.039	0.038	0.047	0.041	0.044	0.057	0.045	0.039	0.033	0.011	0.051	0.041	0.035	0.042	0.034	0.033	

در مرحله دوم ماتریس یکه محاسبه شد.

جدول ۳. ماتریس یکه

ماتریس یکه	A1	A2	A3	B4	B5	B6	B7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	D14	D15	D16	E17	E18	E19	E20	E21
A1	1.00	-0.05	-0.05	-0.05	-0.05	-0.06	-0.06	-0.02	-0.02	-0.03	-0.03	-0.05	-0.05	-0.02	-0.02	-0.05	-0.04	-0.03	-0.02	-0.03	-0.04
A2	-0.06	1.00	-0.05	-0.04	-0.04	-0.04	-0.04	-0.05	-0.02	-0.05	-0.02	-0.04	-0.05	-0.03	-0.02	-0.03	-0.03	-0.02	-0.03	-0.02	-0.04
A3	-0.06	-0.04	1.00	-0.05	-0.06	-0.06	-0.06	-0.03	-0.03	-0.04	-0.04	-0.05	-0.05	-0.03	-0.01	-0.05	-0.04	-0.04	-0.02	-0.04	-0.04
B4	-0.05	-0.03	-0.05	1.00	-0.05	-0.05	-0.07	-0.04	-0.03	-0.02	-0.02	-0.02	-0.02	-0.02	-0.01	-0.04	-0.03	-0.02	-0.03	-0.04	-0.03
B5	-0.04	-0.03	-0.05	-0.05	1.00	-0.05	-0.04	-0.03	-0.02	-0.03	-0.03	-0.03	-0.02	-0.02	-0.01	-0.03	-0.03	-0.02	-0.03	-0.05	-0.02
B6	-0.05	-0.03	-0.05	-0.05	-0.05	1.00	-0.05	-0.03	-0.02	-0.02	-0.02	-0.02	-0.04	-0.01	-0.01	-0.03	-0.02	-0.02	-0.02	-0.03	-0.03
B7	-0.05	-0.02	-0.05	-0.05	-0.05	-0.06	1.00	-0.03	-0.03	-0.02	-0.02	-0.02	-0.02	-0.02	-0.01	-0.04	-0.03	-0.02	-0.03	-0.03	-0.03
C8	-0.03	-0.04	-0.04	-0.03	-0.02	-0.03	-0.02	1.00	-0.05	-0.04	-0.04	-0.04	-0.04	-0.04	-0.02	-0.02	-0.03	-0.04	-0.04	-0.04	-0.04
C9	-0.03	-0.02	-0.05	-0.02	-0.03	-0.03	-0.02	-0.06	1.00	-0.05	-0.05	-0.05	-0.05	-0.05	-0.01	-0.02	-0.04	-0.04	-0.05	-0.03	-0.04
C10	-0.03	-0.05	-0.04	-0.02	-0.02	-0.02	-0.02	-0.04	-0.05	1.00	-0.02	-0.05	-0.05	-0.02	-0.01	-0.02	-0.03	-0.02	-0.03	-0.03	-0.03
C11	-0.04	-0.02	-0.04	-0.03	-0.03	-0.02	-0.02	-0.04	-0.05	-0.05	1.00	-0.05	-0.06	-0.05	-0.01	-0.03	-0.04	-0.04	-0.05	-0.05	-0.05
C12	-0.05	-0.05	-0.05	-0.03	-0.03	-0.03	-0.03	-0.05	-0.05	-0.04	1.00	-0.05	-0.04	-0.01	-0.03	-0.04	-0.03	-0.04	-0.03	-0.04	-0.04
C13	-0.05	-0.05	-0.05	-0.03	-0.02	-0.04	-0.03	-0.04	-0.05	-0.07	-0.04	1.00	-0.03	-0.01	-0.03	-0.03	-0.02	-0.03	-0.04	-0.04	-0.04
D14	-0.05	-0.05	-0.05	-0.02	-0.02	-0.02	-0.02	-0.03	-0.05	-0.03	-0.03	-0.03	-0.04	1.00	-0.02	-0.03	-0.03	-0.03	-0.03	-0.02	-0.04
D15	-0.04	-0.04	-0.04	-0.01	-0.02	-0.02	-0.01	-0.05	-0.03	-0.04	-0.03	-0.02	-0.02	-0.04	1.00	-0.02	-0.02	-0.02	-0.02	-0.04	-0.04
D16	-0.06	-0.03	-0.05	-0.05	-0.05	-0.05	-0.06	-0.04	-0.03	-0.03	-0.05	-0.04	-0.04	-0.04	-0.01	1.00	-0.05	-0.05	-0.05	-0.03	-0.05
E17	-0.05	-0.03	-0.05	-0.03	-0.03	-0.03	-0.03	-0.05	-0.04	-0.04	-0.05	-0.05	-0.05	-0.03	-0.02	-0.04	1.00	-0.04	-0.05	-0.05	-0.04
E18	-0.05	-0.02	-0.05	-0.03	-0.03	-0.04	-0.04	-0.04	-0.06	-0.04	-0.04	-0.04	-0.04	-0.04	-0.01	-0.05	-0.04	1.00	-0.05	-0.03	-0.03
E19	-0.05	-0.04	-0.05	-0.05	-0.05	-0.04	-0.04	-0.06	-0.06	-0.05	-0.05	-0.05	-0.05	-0.05	-0.02	-0.05	-0.06	-0.06	1.00	-0.04	-0.05
E20	-0.03	-0.03	-0.05	-0.04	-0.05	-0.04	-0.04	-0.05	-0.05	-0.04	-0.05	-0.05	-0.03	-0.02	-0.01	-0.03	-0.04	-0.03	-0.03	1.00	-0.04
E21	-0.06	-0.05	-0.05	-0.04	-0.04	-0.04	-0.04	-0.05	-0.04	-0.04	-0.05	-0.05	-0.04	-0.03	-0.01	-0.05	-0.04	-0.04	-0.04	-0.03	1.00

در مرحله سوم ماتریس معکوس محاسبه شد. فرمول: $Inverse = (I-X)^{-1}$

جدول ۴. ماتریس معکوس

ماتریس	A1	A2	A3	B4	B5	B6	B7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	D14	D15	D16	E17	E18	E19	E20	E21
A1	2.128	0.147	0.199	0.256	0.157	0.164	0.165	0.129	0.122	0.138	0.135	0.161	0.162	0.112	0.046	0.199	0.139	0.118	0.129	0.125	0.139
A2	0.171	1.202	0.177	0.242	0.141	0.144	0.138	0.144	0.120	0.147	0.114	0.144	0.148	0.112	0.044	0.115	0.126	0.104	0.113	0.114	0.129
A3	0.187	0.143	1.250	0.176	0.175	0.178	0.174	0.142	0.138	0.155	0.147	0.185	0.163	0.127	0.045	0.151	0.141	0.127	0.122	0.143	0.148
B4	0.152	0.110	0.165	1.093	0.146	0.148	0.157	0.126	0.118	0.113	0.106	0.114	0.116	0.096	0.036	0.118	0.116	0.092	0.112	0.113	0.117
B5	0.142	0.104	0.153	0.130	1.088	0.155	0.128	0.116	0.108	0.113	0.108	0.116	0.113	0.085	0.042	0.104	0.113	0.088	0.099	0.113	0.108
B6	0.147	0.101	0.153	0.128	0.127	1.266	0.131	0.120	0.098	0.099	0.092	0.106	0.119	0.080	0.033	0.106	0.097	0.086	0.088	0.105	0.102
B7	0.148	0.097	0.160	0.143	0.135	0.144	1.088	0.113	0.107	0.100	0.094	0.105	0.103	0.086	0.033	0.110	0.108	0.088	0.100	0.109	0.106
C8	0.141	0.125	0.160	0.124	0.122	0.150	0.120	1.120	0.151	0.119	0.123	0.144	0.141	0.111	0.046	0.110	0.125	0.115	0.125	0.133	0.136
C9	0.153	0.119	0.178	0.126	0.136	0.130	0.125	0.163	1.107	0.152	0.145	0.145	0.162	0.118	0.041	0.111	0.136	0.122	0.140	0.130	0.135
C10	0.134	0.128	0.145	0.101	0.106	0.104	0.101	0.122	0.132	1.088	0.106	0.143	0.142	0.092	0.036	0.094	0.106	0.091	0.104	0.111	0.114
C11	0.180	0.122	0.178	0.130	0.131	0.130	0.125	0.150	0.155	0.155	1.104	0.167	0.169	0.141	0.046	0.126	0.143	0.122	0.130	0.151	0.150
C12	0.169	0.144	0.184	0.134	0.133	0.132	0.129	0.136	0.152	0.157	0.138	1.113	0.158	0.114	0.041	0.121	0.135	0.117	0.120	0.138	0.136
C13	0.182	0.151	0.195	0.139	0.134	0.140	0.137	0.145	0.161	0.177	0.147	0.180	1.118	0.124	0.042	0.110	0.135	0.113	0.120	0.143	0.148
D14	0.147	0.128	0.159	0.107	0.108	0.109	0.107	0.121	0.132	0.114	0.117	0.126	0.127	1.074	0.041	0.109	0.108	0.099	0.104	0.102	0.114
D15	0.131	0.110	0.140	0.091	0.099	0.097	0.091	0.112	0.110	0.117	0.110	0.109	0.105	0.109	1.025	0.016	0.100	0.088	0.096	0.112	0.112
D16	0.186	0.140	0.213	0.163	0.173	0.171	0.174	0.152	0.150	0.147	0.156	0.161	0.161	0.140	0.044	1.107	0.159	0.141	0.146	0.138	0.156
E17	0.176	0.131	0.195	0.138	0.134	0.144	0.141	0.156	0.153	0.157	0.163	0.172	0.169	0.125	0.048	0.137	1.107	0.134	0.141	0.151	0.147
E18	0.176	0.118	0.194	0.139	0.142	0.148	0.149	0.144	0.160	0.147	0.142	0.150	0.150	0.130	0.043	0.142	0.144	1.089	0.135	0.130	0.139
E19	0.203	0.161	0.222	0.176	0.180	0.170	0.169	0.188	0.191	0.177	0.180	0.191	0.184	0.157	0.057	0.156	0.179	0.164	1.114	0.165	0.176
E20	0.153	0.121	0.178	0.142	0.132	0.143	0.142	0.156	0.147	0.146	0.147	0.155	0.159	0.107	0.034	0.118	0.137	0.110	0.115	1.097	0.136
E21	0.193	0.152	0.205	0.157	0.157	0.157	0.153	0.163	0.156	0.160	0.166	0.168	0.161	0.130	0.046	0.153	0.150	0.130	0.141	0.142	1.112

در مرحله چهارم ماتریس T محاسبه شد.

$T = X(I-X)^{-1}$, When $h \rightarrow \infty$.

جدول ۵. ماتریس T

ماتریس	A1	A2	A3	B4	B5	B6	B7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	D14	D15	D16	E17	E18	E19	E20	E21
A1	0.128	0.147	0.198	0.156	0.157	0.163	0.165	0.129	0.122	0.138	0.135	0.161	0.162	0.112	0.046	0.199	0.139	0.118	0.129	0.125	0.139
A2	0.171	0.202	0.177	0.240	0.141	0.144	0.138	0.144	0.120	0.147	0.114	0.144	0.148	0.112	0.044	0.115	0.126	0.104	0.113	0.114	0.129
A3	0.187	0.143	0.150	0.176	0.175	0.178	0.174	0.142	0.138	0.155	0.147	0.185	0.163	0.127	0.045	0.151	0.141	0.127	0.122	0.143	0.148
B4	0.152	0.110	0.165	0.293	0.146	0.148	0.157	0.126	0.118	0.113	0.106	0.114	0.116	0.096	0.036	0.118	0.116	0.092	0.112	0.113	0.117
B5	0.142	0.104	0.153	0.130	0.288	0.155	0.128	0.116	0.108	0.113	0.108	0.116	0.113	0.085	0.042	0.104	0.113	0.088	0.099	0.113	0.108
B6	0.147	0.101	0.153	0.126	0.127	0.266	0.131	0.120	0.098	0.099	0.092	0.106	0.119	0.080	0.033	0.106	0.097	0.086	0.088	0.105	0.102
B7	0.148	0.097	0.160	0.143	0.135	0.144	0.288	0.113	0.107	0.100	0.094	0.105	0.103	0.086	0.033	0.110	0.108	0.088	0.100	0.109	0.106
C8	0.141	0.125	0.160	0.124	0.122	0.150	0.120	1.120	0.151	0.119	0.123	0.144	0.141	0.111	0.046	0.110	0.125	0.115	0.125	0.133	0.136
C9	0.153	0.119	0.178	0.126	0.136	0.130	0.125	0.163	1.107	0.152	0.145	0.145	0.162	0.118	0.041	0.111	0.136	0.122	0.140	0.130	0.135
C10	0.134	0.128	0.145	0.101	0.106	0.104	0.101	0.122	0.132	1.088	0.106	0.143	0.142	0.092	0.036	0.094	0.106	0.091	0.104	0.111	0.114
C11	0.180	0.122	0.178	0.130	0.131	0.130	0.125	0.150	0.155	0.155	1.104	0.167	0.169	0.141	0.046	0.126	0.143	0.122	0.130	0.151	0.150
C12	0.169	0.144	0.184	0.134	0.133	0.132	0.129	0.136	0.152	0.157	0.138	1.113	0.158	0.114	0.041	0.121	0.135	0.117	0.120	0.138	0.136
C13	0.182	0.151	0.195	0.139	0.134	0.144	0.141	0.156	0.153	0.157	0.163	0.172	0.169	0.125	0.048	0.137	1.107	0.134	0.141	0.151	0.147
D14	0.147	0.128	0.159	0.107	0.108	0.109	0.107	0.121	0.132	0.114	0.117	0.126	0.127	1.074	0.041	0.109	0.108	0.099	0.104	0.102	0.114
D15	0.131	0.110	0.140	0.091	0.099	0.097	0.091	0.112	0.110	0.117	0.110	0.109	0.105	0.109	1.025	0.016	0.100	0.088	0.096	0.112	0.112
D16	0.186	0.140	0.213	0.163	0.173	0.171	0.174	0.152	0.150	0.147	0.156	0.161	0.161	0.140	0.044	1.107	0.159	0.141	0.146	0.138	0.156
E17	0.176	0.131	0.195	0.138	0.134	0.144	0.141	0.156	0.153	0.157	0.163	0.172	0.169	0.125	0.048	0.137	1.107	0.134	0.141	0.151	0.147
E18	0.176	0.118	0.194	0.139	0.142	0.148	0.149	0.144	0.160	0.147	0.142	0.150	0.150	0.130	0.043	0.142	0.144	1.089	0.135	0.130	0.139
E19	0.203	0.161	0.222	0.176	0.180	0.170	0.169	0.188	0.191	0.177	0.180	0.191	0.184	0.157	0.057	0.156	0.179	0.164	1.114	0.165	0.176
E20	0.153	0.121	0.178	0.142	0.132	0.143	0.142	0.156	0.147	0.146	0.147	0.155	0.159	0.107	0.034	0.118	0.137	0.110	0.115	1.097	0.136
E21	0.193	0.152	0.205	0.157	0.157	0.157	0.153	0.163	0.156	0.160	0.166	0.168	0.161	0.130	0.046	0.153	0.150	0.130	0.141	0.142	1.112

در مرحله پنجم از طریق ماتریس T میزان ماتریس TD محاسبه شد.

جدول ۶. ماتریس TD

TD	AI	BI	CI	DI	EI
AI	۰/۱۵۶	۰/۱۵۹	۰/۱۴۳	۰/۰۹۹	۰/۱۲۷
BI	۰/۱۳۶	۰/۱۲۶	۰/۱۰۹	۰/۰۷۷	۰/۱۰۳
CI	۰/۱۵۴	۰/۱۲۶	۰/۱۴۲	۰/۰۹۴	۰/۱۲۷
DI	۰/۱۵۲	۰/۱۲۴	۰/۱۳۰	۰/۰۸۳	۰/۱۱۹
EI	۰/۱۷۲	۰/۱۵۲	۰/۱۶۱	۰/۱۰۷	۰/۱۳۵

در مرحله ششم با محاسبه D+R و D-R الگوی عوامل مؤثر بر ترک ورزش بانوان از فعالیت‌های ورزشی

رسم خواهد شد.

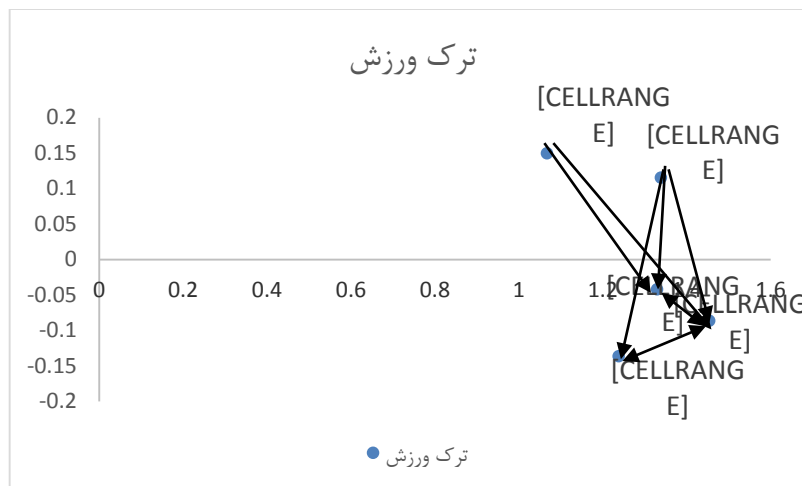
جدول ۷. جمع D+R و D-R

عوامل	عوامل فردی	عوامل بین فردی	کیفیت خدمات	عوامل محیطی	عوامل مدیریتی
D+R	۱/۴۵	۱/۲۴	۱/۳۳	۱/۰۷	۱/۳۴
D-R	-۰/۰۸۶	-۰/۱۳۶	-۰/۰۴۲	۰/۱۵۰	۰/۱۱۵

شکل ۱. نمودار عوامل مؤثر بر ترک ورزش بانوان

در مرحله هفتم پس از مشخص کردن مقدار حد آستانه (۰/۱۲۸)، نمودار IRM ترسیم شد.

شکل ۲. الگوی عوامل مؤثر بر ترک ورزش بانوان

برای مشخص کردن ارتباطات باید مفروضات تکنیک دیمتل را مدنظر قرار داد.

۱. اگر $R-D < 0$ و $R+D=M$ باشد (M عددی بزرگ است)، گفته می‌شود که مؤلفه موردنظر مشکل

اصلی مسئله است و باید حل شود.

۲. اگر $R-D > 0$ و $R+D=M$ باشد (M عددی بزرگ است)، گفته می‌شود که مؤلفه موردنظر مشکل

اصلی موردنظر را حل می‌کند و باید در اولویت باشد.

۳. اگر $R-D < 0$ و $R+D=\epsilon$ باشد (ϵ عددی کوچک است)، گفته می‌شود که مؤلفه موردنظر، عنصری

مستقل است که دیگر مؤلفه‌ها بر آن تأثیر می‌گذارند.

۴. اگر $R-D > 0$ و $R+D=\epsilon$ باشد (ϵ عددی کوچک است)، گفته می‌شود که مؤلفه موردنظر، عنصری

مستقل است که بر روی تعداد کمی از دیگر مؤلفه‌ها اثر می‌گذارد (۲۶).

در الگوی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری بانوان از فعالیتهای ورزشی، عوامل محیطی و عوامل مدیریتی

تأثیرگذار و عوامل فردی، عوامل بین‌فردی و کیفیت خدمات تأثیرپذیرند. همچنین عوامل فردی تعامل

بیشتری با سایر عوامل دارد (زیرا $D+R$ بزرگ‌تری دارد) و در نتیجه اهمیت بیشتری نسبت به سایر عوامل

دارد و عوامل محیطی دارای تعامل کمتری با سایر عوامل است (زیرا $D+R$ کوچک‌تری دارد). نتایج

همچنین نشان داد که عوامل فردی مشکل اصلی برای کناره‌گیری بانوان از ورزش است و عوامل مدیریتی

و تا حدودی عوامل محیطی، مؤلفه‌هایی هستند که می‌توانند حل‌کننده مشکل عوامل فردی باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این تحقیق طراحی الگوی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری بانوان از فعالیت‌های ورزشی با تکنیک دیمتل بود که با توجه به اطلاعات به‌دست‌آمده در بخش یافته‌ها مشخص شد عوامل محیطی و عوامل مدیریتی تأثیرگذار یعنی علت و عوامل فردی، کیفیت خدمات و عوامل بین‌فردی تأثیرپذیر یعنی معلول هستند. در بین عوامل تأثیرگذار عوامل محیطی تأثیرگذارترین عامل بود، زیرا میزان ضریب وزنی (۱/۵) یعنی R-D آن بزرگ‌تر بود. عوامل محیطی شامل محیط و فضایی است که فرد در آن پرورش می‌یابد و زندگی می‌کند. این عوامل از مجموعه عواملی مانند فرهنگ حاکم، آب‌وهوا و مشکلات بهداشتی و زیست‌محیطی ایجاد شده است. فرهنگ هر کشور مجموعه‌ای باورها، ارزش‌ها، هنجارها، عادات و ساخته‌های اجتماعی انسان‌های آن کشور است که می‌توانند به‌شدت بر سایر عوامل تأثیر بگذارند. بنابراین احتمال می‌رود شکل‌گیری فرهنگ غلط در خصوص ورزش به‌ویژه ورزش بانوان و بی‌توجهی به ایجاد زیرساخت‌های فرهنگی عاملی در جهت تقویت کناره‌گیری بانوان از ورزش باشد. همچنین تحقیقات و پژوهش‌های علمی و رفتارشناسی نشان می‌دهد، آب‌وهوا نقش بسزایی در رفتار و شکل‌گیری روحیات و خلقیات انسان ایفا می‌کند؛ تأثیری که گاه با وجه تمایزاتی متفاوت در مکانیزم رفتاری انسان ظهور و بروز پیدا می‌کند، بنابراین آب‌وهوا از جمله عواملی است که می‌تواند در تصمیم‌گیری‌ها نقش ایفا کند. از طرف دیگر عوامل بهداشتی محیط نیز از جمله عواملی است که به‌شدت بر سلامت افراد تأثیر دارد و سلامتی برای افراد هر جامعه در اولویت زندگی است. براساس نظریه‌ی نیازهای مازلو تا زمانی که فرد نیازهای اولیه‌ی خود را تأمین نکند، به مرحله‌ی بعدی گام نخواهد گذاشت. این نتایج با نتایج احسانی (۲۰۰۷) و روزبهانی و همکاران (۱۳۹۳)، موتمنی و همکاران (۱۳۹۳) همخوانی داشت. آنها نیز عواملی مانند مشکلات سلامت و عوامل شخصی و اجتماعی مانند تفکرات تبعیض جنسیتی را مانعی برای مشارکت بانوان مطرح کردند. در هیچ‌یک از مقالات مرتبط بر ترک ورزش از تأثیرگذاری آب‌وهوا بر تصمیمات افراد برای ترک ورزش گزارشی ثبت نشده است.

نتایج همچنین نشان داد که عامل بین‌فردی تأثیرپذیرترین عامل در بین سایر عوامل شناسایی شده در جهت ترک ورزش بانوان است و سایر عوامل به‌شدت بر آن تأثیر می‌گذارد. عوامل بین‌فردی مجموعه عوامل تعهدات خانوادگی، تعهدات شغلی، روابط دوستانه و روابط خانوادگی را شامل می‌شود. احتمال می‌رود از آنجا که عوامل بین‌فردی در شرایط و بسترهای محیطی شکل می‌گیرد، تغییر در هر یک از عوامل بر روابط و تعهدات افراد تأثیر بگذارد. عوامل محیطی از جمله فرهنگ حاکم بر جامعه بر نحوه‌ی شکل‌گیری

روابط تأثیر دارد و تغییر در آن می‌تواند روابط بین‌فردی را تحت تأثیر قرار دهد. برای مثال تغییر در ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی موجود در جامعه نوع روابط و تعهدات را نیز تغییر خواهد داد. عوامل مدیریتی خود بستری برای شکل‌گیری ارتباطات است که می‌تواند نقطه‌ای برای شروع یا پایان روابط باشد. کیفیت خدمات می‌تواند بر میزان رضایت ارتباط با افراد اداره‌کننده محیط تأثیر بگذارد و آن را تحت تأثیر قرار دهد. عوامل فردی نیز که خود منشأ شروع روابط و شکل‌گیری تعهدات است، بر عوامل بین‌فردی تأثیر می‌گذارد.

نتایج همچنین نشان داد که عوامل فردی تعامل بیشتری با سایر عوامل دارد، زیرا D+R بزرگ‌تری دارد و در نتیجه مهم‌ترین عامل برای کناره‌گیری بانوان از ورزش است و باید به‌عنوان امری مهم در نظر گرفته شود. عوامل درونی مجموعه عوامل روان‌شناختی، عوامل جسمانی و عوامل نگرشی را شامل می‌شود. شکل‌گیری تفکرات و نگاه هر فرد به وقایع و رویدادها از درون خود هر فرد و براساس ساختار روان‌شناختی او ایجاد می‌شود و احتمالاً اگر بخواهیم تا حدودی این امر را مورد توجه و اصلاح قرار دهیم، باید از ابتدای زندگی و تولد هر فرد آغاز کنیم، زیرا می‌توان به نحوه نگرش افراد جهت داد و آن را در جهت نگاه مثبت به ورزش سوق داد. از طرف دیگر، سلامت جسمانی در ادامه یا ترک ورزش اهمیت زیادی دارد، زیرا آسیب جسمانی یا ناتوانی حرکتی برابر است با ترک ورزش.

در نهایت نتایج نشان داد که عوامل فردی مشکل اصلی برای کناره‌گیری بانوان از ورزش است و عوامل مدیریتی و تا حدودی عوامل محیطی می‌تواند در حل عوامل فردی کمک کند. طرز فکر و نگرش افراد عنصری درونی‌اند و تغییر در آنها بسیار اندک است و به زمان زیادی نیاز دارد و از آنجا که می‌توان از طریق آموزش نگرش افراد را تا حدودی تغییر داد، عوامل مدیریتی و محیطی می‌توانند در جهت تغییر عوامل درونی افراد مؤثر باشند. با ارائه تبلیغات، برنامه‌های آموزشی و کارگاه‌های روان‌شناختی در جهت ایجاد نگرش مثبت نسبت به ورزش در ذهن بانوان به‌ویژه در سال‌های اولیه زندگی که شروع شکل‌گیری نگرش‌هاست، می‌توان به معضل ترک ورزش کمک کرد. ایجاد دیدگاه و نگرش مثبت در افراد و اینکه ورزش به‌عنوان فعالیتی در جهت توسعه و حفظ سلامتی است، افراد را وادار می‌کند که فعالیت‌های ورزشی خود را ادامه دهند. از طرفی عوامل محیطی و به‌ویژه فرهنگ حاکم بر هر منطقه می‌تواند تأثیر زیادی بر نوع تفکر و سبک زندگی افراد داشته باشد. بنابراین با توسعه فرهنگ ورزش در جامعه و ارزش نهادن به آن می‌توان کناره‌گیری بانوان از ورزش را کم کرد. همچنین مسئولان و مدیران خدمات ورزشی می‌توانند با نظارت بر عملکردهای اجرایی و اقدامات در جهت فعالیت‌های ورزشی، تجهیز سالن‌های ورزشی مطابق

با استانداردهای روز و توجه ویژه به بانوان و نیازهای اساسی آنان، از بروز آسیب‌های جسمانی کم کنند و از این طریق نیز میزان کناره‌گیری از ورزش را کاهش دهند.

با توجه به نتایج تحقیق حاضر به سایر محققان پیشنهاد می‌شود که این مطالعه را در بین مردان نیز اجرا و نتایج را با هم مقایسه کنند. همچنین انجام این مطالعه در بین کودکان و نتایج آن می‌تواند در جهت شناسایی مشکلات پایه بسیار مفید باشد.

منابع و مآخذ

1. Kashef, M.M. (2011) Leisure and Recreation Management. Issue 1. Mobtakeran and Pishrovan publishing, Tehran, pp. 51-60. [Persian]
2. Aghayi, N., Fatahiyan, N. (2012) The comparative study of barriers of sport participation among athletes and non-athletes' female teachers in Hamadan, using Crawford hierarchical barriers (case study of female teachers in Hamadan), Journal of Research in sport management and motor behavior, Vol 2, Issue 4. pp. 161-175 [Persian].
3. Salehi, J., Rahmani, A. (2010) The Role of Social Physique Anxiety in Determining the Motivation for Participating in Physical Activity, Journal of development and motor learning, Vol 2, Issue 3, pp. 81-101. [Persian]
4. Saffari, M., Ghare, M.A. (2016) Identification and Classification of Effective Environmental Factors in Popularity of Recreational Sports in Iran, Journal of sport management, vol 8, Issue 1, pp. 51-68. [Persian]
5. Kargar, S., Amiri, R., Jamalpur, M., Pegah, N. (2013) Effect of women's knowledge of the benefits of sport on their referral to sport Gyms. 5th urban planning and management conference. Mashhad. [Persian]
6. Meymanat, M. (2011) Women's sports under shade cover, Shargh Newspaper, vol 1288, p. 8. [Persian]
7. Sarikhani, N., Bakhshi, F., Taheri, M. (2013) Women's Sports Sociology, Issue 1, Avaye Zohur publishing, Tehran, pp. 55-74. [Persian]
8. Ehsani, M., Honarvar, A., sharifiyan, E. (2009) the role of professional sport in the development and expansion of Muslim women's sports, Research in sports science, Vol 22. pp. 153-171. [Persian]
9. Motameni, A., Hemati, A., Moradi, H. (2014) Identifying and prioritizing the barriers for women's sports activities, sport management studies, vol 6, Issue 24, pp. 111-130. [Persian]
10. Dmitry, P (2013) Dropout as a Phenomenon among 15-18-Year-Old Cross Country Skiers at Vuokatti Sports Academy, thesis for Degree Programme Sports and Leisure Management, University of Applied sciences.
11. Crane, J. (2015). A systematic review of dropout from organized sport among children and youth. European Physical Education Review. Vol. 21(1), pp. 114–131.

12. Mirghafari, H.A., Sayadi, H., Mirfakhredini, H. (2009) The Analysis of Factors Affecting Women's Participation in Sport (Female Students of Yazd University), Journal of sport management, vol 1, Issue 1, pp. 83-100. [Persian]
13. Hosseini, E., Bahrololume, H., Aliyi, M. (2013), The relationship between participation motives, enjoyment and sport commitment among women participating in sports, Journal management System, Vol 2, Issue7. pp. 37-47.
14. Crane, J., Temple, V. (2016). Factors related to dropout from sport among children and adolescents: A systematic review, School of Exercise Science, Physical and Health Education; University of Victoria. PP: 339-340.
15. Gordon Richard, J.A. (2012). Investigating drop out in EX-JUNIOR rugby union players, thesis for Degree of MPhil (B) Sports coaching, The University of Birmingham, p: 2.
16. Lepir, D. (2009). Reasons for withdrawing from sports in the formerly active athletes. Physical culture, Belgrade, Vol 2, 193 – 203
17. Molinero, O., Salguero, A., Tuero, C., Alvarez, E., Marquez, S. (2006). Dropout Reasons in Young Spanish Athletes: Relationship to Gender, type of Sport and Level of Competition, Journal of Sport Behavior, Vol. 29, PP: 255-270
18. Ehsani M. (2007). Level of participation of women in Iran and leisure constraints. The international Journal of Humanities. Vol 12, PP: 15-28 [Persian].
19. Burton, D., Martens, R. (1986). Pinned by Their Own Goals: An Exploratory Investigation Into Why Kids Drop Out of Wrestling. Journal of sport psychology, Vol 8, pp: 183-197.
20. Ghahraman tabrizi, K., Razavi mahmudabadi, M.J. (2015) Identification and Prioritization of Barriers to Participation of staff of Public Offices in Kerman Province with a Coherent Approach of Multi-Criteria Analysis and Kopland, Vol 7, Issue 1, pp. 83-98 [Persian].
21. Rozbehani, M., Kamkari, K., Mirzapur, A.A. (2014) Assessment of effective factors of barriers to participate in sport for elder women in recreational sport activities in Alborz Province, organizational behavior management in sport studies, Vol 1, Issue 2, pp. 33-42 [Persian].
22. Nazarian Madvani, A., Ramezani, A. (2013) Evaluation of barriers and strategies for developing the share of leisure activities for students, Research in university sports, Vol 3. pp. 13-28 [Persian].
23. Soltani, M. (2013) Investigation of Barriers to Women's between 30-50 Years Old Participation in Sport Recreational Activities in Tehran City, "M. A"Thesis on Sport Management, Islamic Azad University Central Tehran Branch. p 3. [Persian]
24. Nazarian Madvani, A., Ramezani, A. (2013) Evaluation of barriers and strategies for developing the share of leisure activities for students, Research in university sports, Vol 3. pp. 13-28 [Persian].
25. Vafayi Moghadam, A., Farzan, F., Afshari, M. (2014) Surveying and analyzing the Disinterest Causes of Teachers towards Sports Activities in Mazandaran Province: Personal Factors and Situational Factors, Sport Management Studies Vol 6. Issue 27. pp. 127-146 [Persian].
26. Azar. A., KHosravani, F., Jalali, R. (2013). Soft Operational Research, Issue 1, Industrial Management Organization publishing, Tehran, pp. 323-336. [Persian]

Providing a Model of Factors Influencing Women Dropping Out of Sport Activities by DEMATEL Technique

Elaheh Hosseini*¹ - Farzam Farzan² - Seyed Reza Hosseininia³

1.PhD Student in Sport Management, University of Mazandaran, Babolsar, Iran 2.Associate Professor, University of Mazandaran, Babolsar, Iran 3.Assistant Professor, Industrial University of Shahrood, Shahrood, Iran

(Received:2018/09/10;Accepted:2019/03/08)

Abstract

The aim of this study was to develop a model of factors influencing women dropping out of sport activities by DEMATEL technique. The present study was applied conducted by exploratory mixed method in qualitative and quantitative stages. In the qualitative stage, the statistical sample included 33 women from the whole country who had left their organized sport activities for at least one year and were selected through purposive sampling method. In the quantitative stage, the statistical sample considered of 15 women sport authorities, sport sciences experts with at least 5 years of coaching experience and university sport management professors who were selected by purposive sampling method. The data in the qualitative part was collected by semi-structured interviews and a researcher-made questionnaire was used in the quantitative part and its factors were extracted through a qualitative study. The results of the obtained model showed that the environmental factors and management factors were influencers (cause) and individual factors, interpersonal factors and service quality were influencees (effect). The results also showed that individual factors were the major problem for women dropout of sport activities, and management and slightly environmental factors can help solve individual factors.

Keywords

DEMATEL technique, environmental factors, individual factors,

---

* Corresponding Author: Email: E.Hosseini@stu.umz.ac.ir ; Tel: +989196132232